

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

II. De imperio particulari indeterminato, & de imperio vago, confuso, &
vniuersali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

ralem necessitate voluntatem ad actum præceptum mediare vel immediate, quia postea dicam, hæc imperia confusa non semper immediate determinare voluntatem ad actus imperatos, sed aliquando per modum intentionis media electione, quæ ex motu actus confusè imperantis immediate & expresse imperat tales actus.

Id quod contra hanc conclusionem adducitur, voluntatem esse potentiam liberam, & actus virtutis esse liberos, nullius est momenti, quia voluntas etsi sit potentia libera potest aliquando necessario operari, & plures actus necessario ab illa oriuntur, actus enim virtutis, tunc sunt liberi, quando procedunt à principiis indifferentibus, si verò procedant ab aliquo principio determinato erunt necessarii, sicut contingit in actu charitatis erga Deum in patria elicitum, qui absque libertate à voluntate procedit.

PUNCTUM II.

De imperio particulari indeterminato, & de imperio vago confuso, & vniuersali.

1 Statui iam actum reflexum voluntatis posse habere rationem imperij respectu actus eiusdem potentie, quem respicit tanquam obiectum; quod si alicui conuenit omnium primo actui respicienti tanquam obiectum actum singularem, & determinatum voluntatis. Insuper maior difficultas de actu respiciente obiectum indeterminatum, v.g. de actu voluntatis quo quis dicit, volo elicere actum charitatis vel religionis, an immediate possit esse imperium respectu alicuius determinati, vel an requiratur alius actus quo voluntas dicat, volo elicere hunc actum. Hurt. 2.2. t.2. disp. 137. sect. 6. & disp. 137. sect. 2. & 138. sect. 2. affirmat non posse dari imperium respiciens indeterminatè duos actus voluntatis, Ripalda disp. 66. sect. 3. affirmatiuam partem tuetur: pro qua sic arguit.

2 Posito actu, quo quis dicat, volo elicere actum religionis, vel charitatis, potest voluntas determinatè actum religionis elicere. At tunc actus religionis erit imperatus. Ergo potest dari imperium respectu obiecti indeterminati: maior est certa, quia quocumque imperio secluso potest dari actus religionis: minor in qua vertitur difficultas, visa fuit clara Ripaldæ quia tunc actus ille religionis elicitur, tali modo, vt illo imperio non precedente non eliceretur, posset tamen aliquis & non cæcus, dicere se non videre claritatem illius, & affirmare actum religionis elicitum tantum concomitantè se habere respectu illius imperij indeterminati, & illo deficiente eodem modo eliciendum esse.

3 Arguit secundò Ripalda: posito hoc imperio, volo elicere actum religionis vel charitatis, potest voluntas se determinare ad actum reflexum, quo dicat, volo elicere actum religionis, etiam si primus actus reflexus non maiorem connexionem haberet cum actu alio reflexo imperante religionem, quam cum alio actu reflexo, quo voluntas potest imperare charitatem. Confirmatur: Voluntas ex intentione finis non respiciente magis hoc medium, quam illud, potest moueri ad eligendum hoc medium, & aliud relinquendum, ergo etiam si actus reflexus imperet actum indeterminatum, & æquè respiciat actum charitatis & religionis, poterit voluntas ex vi illius se determinare ad actum religionis. Respondeo admissio antecedenti negando consequentiam primæ probationis, & secundæ confirmationis: cum enim voluntas ex intentione finis respiciente media indeterminatè, eligit hoc singulare & determinatum medium, electio medijs attingit obiectum formale intentionis, & in multorum opinione ipsa electio ab intentione dependet efficienter: vnde optimum caput peti potest ex quo dicamus hunc actum pendere ab illo, sicut assensus consequentis pendet ex assensu antecedentis, in imperio verò assignato cum actus imperatus non attingat obiectum imperantis, & actus imperans sit indifferens ad actum elicitum, & ad alium, qui poterit elici, dicit Hurtado nihil esse in actu directo per quod constituitur dependens ab imperato. Eodem modo respondeo de actu reflexo determinato respectu religionis, qui posset procedere ex actu alio indeterminato, tunc enim actus reflexus secundus respiciet obiectum formale actus primi reflexi respicientis obiectum indeterminatum, & se habebit per modum electionis respectu illius.

Dico primò: Quando voluntas dicit, volo elicere actum charitatis vel religionis, & non se determinat ad imperandum hunc potius quam illum, quia illorum naturas nondum inspectas habet, vel quia pro sua libertate, vult sibi integrum relinquere postea decernere, quem actum sit elicitura, ex vi illius volitionis reflexæ nullum imperium habet voluntas vt determinetur ad actum religionis determinatè, & ad actum charitatis, quod si ipsa se determinauerit ad eorum alterum, talis determinatio erit ex libertate voluntatis, quam habet respectu talis actus omnino independens ab imperio precedenti. Ratio huius conclusionis est, quia ex vi talis volitionis reflexæ voluntas adhuc sibi integrum relinquit discernere inter hunc actum faciendum potius quam illum, quod nondum fecerat, quia non perfectè nouerat differentias vtriusque actus, vel quia ex vi talis actus reflexi imperantis nondum volebat potius se ad hunc quam ad illum determinare: ergo productio determinata huius actus, non potest imputari illi volitioni, seu voluntati quatenus elicenti volitionem, per quam ipsas voluntas, ius postea eligendi vnum actum præ alio sibi seruauerat. Exemplum imperij externi rem propalabit. Dicat dominus seruo, placeat mihi te rusticatum petere, vel domi manere, quid verò horum determinatè sis facturus, apud me statuam, tibi que indicabo. Ex vi huius actus nullam habebat seruus obedientie materiam, quod si illo insinuatò rusticatum peteret, posset dominus illi reprehendere, quia rusticatum absque illius voluntate petiisset nec posset seruus dicere, se illius imperio paruisse, quia adhuc dominus voluntatem suam illi non indicauerat practico modo, siquidem maturiori consilio seruus esset facturus.

Dico secundò. Quando voluntas rectè inspecta naturam actus charitatis, vel religionis dicit, volo elicere actum charitatis vel religionis, & non se determinat ad hunc potius quam ad illum, quia in vtroque inuenit sufficientem amabilitatem, vt imperetur ab illa, & in neutro rationem aliquam inuenit, qua moueretur ad hunc præferendum illi, vel huic illum, & ita circa vtrumque afficitur, vt nolit sibi reseruare ius eligendi, neque vnum alteri præferendi per alium actum, quia vterque illi placeat, & vult determinationem vnius præ alio annectere ipsius actus productioni, non verò alij actui imperanti hunc præ alio, tunc talis actus poterit obire munus imperij respectu cuiuscumque determinati, quia voluntas absolute placeat in bonitate cuiusvis actus, quem practice amat, indeterminatio autem quam habet respectu obiecti non obest imperio facto potentia libera, quia illa poterit illam determinationem auferre. In hoc enim distinguitur imperium respectu potentie liberæ, & potentie necessariæ, quod potentia libera potest seipsam determinare, & indifferentiam, quam habet imperium per modum actus primi auferre ipso actu secundo, potentia verò, quæ ex se libera non est, non potest hanc indifferentiam auferre: vnde si voluntas dicat, volo petere forum vel rusticatum, potentia locomotiva nullum motum exercet versus illam partem, quovsq; voluntas determinatè dicat, volo me versus hanc partem mouere.

Appositum exemplum habes in imperio externo præcepti purificationis, Leuitic. cap. 12. quo præcipiebatur indeterminatè offerri par turturum, aut duos pullos columbarum, & femina quæ determinatè par turturum offerebat, præceptum adimplebat, idem præceptum adimpleretur eodem modo, si duos pullos columbarum obtulisset. En actus externus imperatus procedens ab imperio indeterminato: ergo eodem modo poterit dari actus internus imperatus ab imperio indeterminato. Si enim obediens præcepto à superiori imposito potest se determinare inter hoc vel illud obiectum, salua obedientia subditi ad legillatorem, cur non poterit interna libertas determinare actum imperatū respectu imperij interni indeterminati, salua obedientia, quam voluntas potest per vnum actum sibi ipsi exhibere præcipienti per alium.

Obiicit Hurtad. disp. 137. sect. 2. Obiectum imperij vagi non potest existere: ergo imperium vagum non potest esse factum illius, neque voluntas potest ex vi huius imperij moueri ad obiectum illius exercendum. Probatur antecedens, obiectum imperij vagi est hic actus vel ille indeterminatus & vagus: sed non potest produci, neque existere actus indeterminatus & vagus: ergo non potest voluntas ex illo imperio moueri ad executionem sui obiecti.

Possit eodem modo arguere Hurtado contra præceptum offerendi par turturum, aut duos pullos columbarum, cuius obiectum est vagum, & indeterminatum, & consequenter non poterit exerceri, & præceptum erit de re impossibili, & non practicum. Resp. obiectum imperij respicientis obiectum vagum & indeterminatum, non ita obiectum indeterminatum respicere, ut voluntas imperet actum indeterminatum, aut velit produci actum vagum, illa enim indeterminatio non se tenet ex parte obiecti, neque est volita, sed tantum ex parte actus, voluntas enim adhuc per imperium vagum semper vult existere obiectum aliquod determinatum ex parte obiecti, quia tamen vult duplex obiectum, inter quæ non vnum alijs præfert, dicitur velle indeterminatè non ex parte obiecti, sed ex parte actus. Ad formam argumenti, Respondendum: obiectum imperij vagi non potest existere eo modo, quo terminat tale imperium; distinguo: eo modo quo terminat secundum id, quod formaliter se tenet ex parte termini, seu ex parte obiecti talis actus, nego: secundum id quod se tenet ex parte modi, concedo: tota enim indeterminatio non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte actus imperantis, qui licet in se determinatus sit respicit illa obiecta modo indeterminato, hoc est, utrumque indifferenter, ita ut quodlibet illorum ex vi talis actus possit existere, & neutrum præcisè ratione imperij præ alio inferatur ex illo.

8 Obiect. secundò. Imperium vagum & indifferens non potest immediatè, & per se inferre effectum externum absque alio determinante: ergo neque potest immediatè per se imperare. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam; quia effectus externi procedunt à potentiis nullam indifferentiam determinare valentibus, ac proinde voluntas determinans potentiam externam debet illam determinare ad hanc speciem actus potius quam illius: actus verò voluntatis procedit à potentia potente se determinare ad hunc potius quam illum actum in specie, atque proinde potest illi imperari cum indifferentia inter hunc & illum actum.

9 Dico tertio. Actus quo voluntas dicit, volo elicere actum virtutis, abstrahens ab hoc vel illo speciali actu, quorum specificæ differentie, & speciales bonitates illi nondum fuerunt medio intellectu applicatæ, vel quia si fuerunt applicatæ adhuc sibi voluit voluntas integrum relinquere per alium actum reflexum imperare, & decernere hunc actum virtutis potius quam illum elicendum, non potest immediatè imperare actum specialem, quia ex vi illius actus nondum est explorata voluntas circa aliquem actum, ita ut absolutè possit dici, hic actus placet voluntati, quia cum illo actu, quo dicit, volo elicere actum virtutis composibilis est actus, quo dicit, nolo elicere actum temperantiæ & sic de quocunque alio actu. Si verò haberet voluntas differentias omnium actuum virtutum ad illius satietatem inspectas, & diceret, volo elicere actum virtutis, idem esset ex parte obiecti, & ex parte modi, ac dicere, volo elicere actum religionis, vel iustitiæ, vel temperantiæ, & in hoc casu philosophandum est modo dicto de imperio particulari indeterminato. Quod dixi de actu, quo dicit voluntas, volo elicere actum virtutis, eodem modo intellige de actu quo dicit, volo adimplere legem, quando lex adimpleri potest actibus specie diversis.

10 Dico quarto. Quando voluntas diceret, volo adimplere totam legem, seu, volo elicere actus, ad quos teneor ex præcepto, si inspectos habeat speciales actus sibi coniunctos, est idè ac dicere, volo elicere actum iustitiæ mihi præceptum, & actum charitatis; ac proinde illa volitio poterit vices imperij gerere respectu cuiuscunque actus præcepti. Si verò voluntas inspectos non habeat actus speciales præceptos, neque adimpleriones legum secundum suas rationes specificas, talis volitio non potest esse immediatum imperium respectu specialem actus v.g. actus charitatis præcepti. Hanc secundam partem conclusionis defendit Hurtado supra. Moneor ad hanc conclusionem quia illa volitio respiciens rationem communem actuum præceptorum, licet ex parte obiecti sit eadem, ac volitio, quæ dicit, volo elicere hunc actum & illum actum præceptum, tamen ex parte modi est longè diversa, quia ex modo tendendi in singularem propositam in ratione comuni abstracta, ita voluntas fertur in illa ex parte actus, ac si nullo modo rationes peculiare amaret, sed tantum rationem communem, sicut cognitio abstractiva animalis, ita fertur in rationale, ac sic rationale nullo modo cogitaretur, neque cognitio animalis v.

fic, etiam si in opinione tantum præscindente ex parte modi, sit cognitio rationalis, potest regere actum voluntatis tendentem expressè in rationale, ergo volitio illa virtutis in communi ita fertur in specialem actum, ac si illum non amaret, neque poterit illum in actu secundo specialiter imperare.

Ex his constat actum quo quis vult adimplere totam legem confusè cognita, tantum posse influere in adimplerem præcepti charitatis medio alio actu, qui ex intentione adimplendi totam legem, dicat, volo adimplere hanc partem legis, hoc est, elicere contritionem præcepti, qui actus respicit motuum primi illius vniuersalis intentionis totam legis observationem, ex quo procedit instar electionis, seu instar actus imperantis partialem executionem finis. Huic doctrinæ consentit Hurtado supra.

Dico tertio. In omnibus his imperiis assignatis quædam sunt efficacia, quædam inefficacia; potest enim quis inefficaciter velle elicere actum misericordiæ, vel iustitiæ ex vi cuius actus voluntas poterit utrumque obiectum voluntum omittere, vel alterum pro sua libertate elicere: & potest quis efficaciter decernere elicere actum misericordiæ, vel iustitiæ, quo decreto posito voluntas non possit non alterum horum actuum elicere, & tantum sit libera ad eligendum vnum præ alio. Idem dicendum de actu illo seu imperio confuso, quo quis dicit, volo elicere actum virtutis, qui licet immediatè non influat in hunc actum virtutis, sed tantum potest mediatè illum influere per modum intentionis mediæ electione, quæ intentione posita non potest non poni quicquid necessariū fuerit ad executionem finis. Hac ratione attritio efficax detestatur omne peccatum confusè cognitum, & propositum de cætero non peccandi, componi non possunt cum ipso peccato, quia habent rationem intentionis efficacis respectu negationis cuiuscunque peccati ac prinde ex vi illius necessariū est inferenda voluntas exequutiva mediorum, & finis, si talis voluntas necessaria fuerit ad talem executionem exempli gratia, licet quis efficaciter non peccare in posterum, permanente hac intentione occurrit vehementer tentatio committendi peccatum luxuriæ, si ad negationem talis peccati imminens necessaria sit volitio expressa, quæ efficaciter expressè detestetur tale peccatum, inferenda est ex illa intentione. Similiter si occurrat præceptum elicendi actum contritionis, si ad hunc elicendum necessaria sit volitio reflexa, (non dico si necessaria sit antecedenter, hoc est, si sine illa elici non possit, sed si necessaria sit saltem consequenter, quia sine illa non elicetur de facto) quæ dicit, volo elicere contritionem, talis volitio inferenda est ex illa efficaci intentione, quia intentio efficax cogit voluntatem ad efficiendum totum illud, sine quo finis non potestur eo modo, quo intenditur, de hoc latius Contr. II. p. 9.

PUNCTUM III.

De imperio non reflexo ubi de materiali electione.

Imperium directum directè tendens in obiectum externum, in cuius ademptionem internus alius actus educere potest, propugnat Ripalda de ente supernaturali disp. 66. sect. 3. quod acriter impugnat Hurt. 2.2.2. disp. 135. sect. 6. cum Ripalda sensere sapientissimi recentiores, qui electionem quandam materiale constituit, quæ nullo modo attingit intrinsecè motuum formale finis, neque medium propter tale motuum, sed solum electio dicitur, quia nascitur ex fine, & conducit ad finem consequendum: exempli gratia, intendit Deus poenitentiam non præiusto peccato. Ad hunc finem consequendum necessarium est peccatum, ad hoc necessaria permissio, quam Deus debet apponere. Aiunt Deum non teneri permittere peccatum propter poenitentiam, sed propter poenitentiam, vel propter alium finem, quem Deus potuit intendere impropria permissione, etiam si non præcessisset illa intentio poenitentiae. Ne Theologicis terminis quæstio Philosophica obscurior non Theologo fiat, rem explico exemplo in vulgari materia posito. Intendit quis efficaciter ire Matrimonium, ex hac intentione tenetur eligere medium necessarium ad iter agendum; pono necessariū esse conducere equum, quia alio modo iter agi nequit. Affirmant hi recentiores illum teneri velle equum conducere, non tamen teneri velle conducere equum propter iter agendum, sed propter hunc, vel